Jireenyi Maaliif Uumamtee?-Guduunfaa

Description

Dhugumatti jireenyi maaliif akka uumamte beekuu fi wanta namarraa barbaadamu hojjachuun baâ€™aa hangana hin jedhamne namarraa buusa. Kutaalee darban keessatti maaliif jireenyi akka uumamte ilaalle jirra. Wantoota hanga ammaa ilaalaa turre ni guduunfina.

Jireenyi tuni iddoo qormaataa namoonni itti qoramaniidha. Jireenya tana akka daree qormaatatti ilaalu dandeenya. Namoota immoo akka baratootatti. Wantoota namoonni addunyaa tana keessatti ittiin qoraman immoo akka gaafilee qormaataa barattoonni ittiin qoramaniitti ilaalu dandeenya. Akkuma barattoonni daree seenun gaafilee adda addaatin qoraman, ilmaan namaas jireenya addunyaa tana keessatti dhufuun qormaata adda addaatiin ni qoramu. Wantoonni namoonni ittiin qoraman baayâ€™eedha. Wantoota kanniin qormaata keessaa fi qormaata alaa jechuun bakka lamatti qoodu dandeenya. Lamaan isaanitu kan wal qabataniidha. Qormaanni keessaa qormaata qalbii fi sammuu namaatin wal qabataniidha. Kanneen akka: Sheyxaana, miirota akka sodaa, beela, dhibee fi kkf dha. Qormaanni alaa immoo qormaata ala irraa gara namaa dhufuudha. Isaan keessaa gurguddoon: Qabeenyi baayâ€™achuu, hiyyummaa, namni jaallatan duâ€™uu, oomishni midhaanii hirâ€™achuu, waraana, diina, dubartiin dhiiraaf qormaata taâ€™uu, dhiirris dubartiif qormaata taâ€™uu, kaafirri muâ€™minaaf qormaata taâ€™uu, haaluma kanaan namoonni biros waliif qormaata taâ€™uu fi kkf.

Barataan daree qormaata keessa erga seenee, wanti isarraa barbaadamu ni jira. Innis, hanga dandaâ€™ee gaafilee qormaata hojjachuu fi naamusa badaa agarsiisu irraa of qusachuudha. Haaluma kanaan, ilmaan namaa jireenya tana keessatti iddoo qormaata erga kaaâ€™amanii, wantoonni isaan irraa barbaadaman ni jiru. Wantoonni kunniinis: obsa, shukrii (Rabbiif galata galchuu), Isaaf ajajamuu, wanta Inni dhoowwe irraa of qusachuu fi kan kana fakkaataniidha. Jireenya tana kan uume Rabbii oltaâ€™aadha. Ilmaan namas uumuun jireenya tana keessa kan godhe Isa. Kanaafu, kaayyoo jireenya tana uumeef sirritti beeka. Qurâ€™aana keessatti:

> **â€œ[Rabbii] Mootummaan waan hundaa harka Isaa jiru tolli Isaa baayâ€™ate. Inni waan hundaa irratti Dandaâ€™aadha**. **[Rabbiin] eenyu keessantu irra gaarii akka hojjatu isin qoruuf Kan duâ€™aa fi jireenya uumedha. Inni Injifataa, Araaramaadha** .â€•
> *Suuratu Al-Mulk 67:1-2*

â€œ[Rabbiin] eenyu keessantu irra gaarii akka hojjatu isin qoruuf Kan duâ€™aa fi jireenya uumedha.â€• Kana jechuun Rabbiin isin qoruu fi qormaata kanaan eenyutu hojii irra gaarii akka hojjatu ifa baasuf ergasii hojii isaa irratti hundaaâ€™e nama hundaafu mindaa kennuuf ykn adabuuf duâ€™aa fi jireenya uume[1]. Ibn al-Jawzin (Rabbiin rahmata Isaaf haa godhu) akkana jechuun keeyyata (aayah) tana ibsa: Jireenya tana keessatti isin qoruuf jireenya uume, duâ€™a immoo isin kaasu fi jazaa isiniif kafaluuf uume[2].

Qormaata booda qorannoo fi jazaan ni barbaachisa. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa namoota kan qoruuf faayda isaan irraa argachuuf osoo hin taâ€™in gammachuu fi milkaaâ€™inna guddaa fi zalaalami akka gahaniifi. Mee addunyama tana keessatti haa yaannu. Namni osoo rakkoolee fi qormaata adda addaa hin argin iddoo guddaa gahuu dandaâ€™aa? Hin dandaâ€™u. Jannani qananiin guuttamte suni hoo, akkanumatti rakkoo fi qormaata tokko malee seenun ni dandaâ€™amaa? Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

أَمۡ حَسِبۡتُمۡ أَن تَدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ وَلَمَّا يَعۡلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ مِنكُمۡ
وَيَعۡلَمَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٤٢﴾

â€œ**Sila osoo Rabbiin isin irraa warra qabsaaâ€™anii fi warra obsan hin mulâ€™ifne Jannata seenu yaadduu?â€•** Suuratu Aali-Imraan 3:142

Kanaafu, iddoo olâ€™aana gahuuf qormaanni rakkoolee fi wantoota nafseen jibbituun guuttame ni barbaachisa. Namni qormaata kanniin yoo darbe iddoo guddaa isaaf waadaa galame gaha. Qormaata kanniin darbu jechuun wanta Rabbiin namarraa barbaadu hojjachuudha. Akkuma duratti jenne namoota Jannata qananiin guuttamte san seensiisuuf wantoonni Rabbiin Guddaan namarraa barbaadu: wantoota Inni ajaje hojjachuu, wantoota Inni irraa dhoowwe dhiisu, obsaa fi shukriidha. Wanti Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala itti ajajee keessaa inni guddaan, Isatti amanuu fi arkaana iimaana hafanitti amanuu, ikhlaasa, salaata, Isa kadhachuu (duâ€™aayi), Isaaf of gadi qabuu fi hojii gaggaarii biroodha. Wantoonni gurguddaan Inni dhoowwe keessaa, kufrii, shirkii fi badiiwwan birooti.

Namni jireenya tana keessatti wantoota kanniin yoo beeke hin dhamaâ€™u. 1ffaa-jireenyi tuni maaliif akka uumamte beeku. (Namoota qoruuf). 2ffaa- Namoota iddoo qormaataa jiran irraa wantoota barbaadaman beeku. (Wantoota Rabbiin itti ajaje hojjachuu, wantoota Inni irraa dhoowwe dhiisu, obsaa fi shukriidha.) 3ffaa- Qormaata booda jazaan akka jiru beeku. Jazaan mindaa fi adabbii of keessaa qaba. (Namni iddoo qormaata kana keessatti wanta isarraa barbaadamu ulaagaalee guutuun yoo hojjate, mindaan isaa Jannata taâ€™a. Namni wanta isarraa eeggamu hin hojjanne immoo adabbii isaaf malu adabama.) Kuni kan adeemsifamu Guyyaa Qiyaamaati. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿كُلُّ نَفۡسٖ ذَآئِقَةُ ٱلۡمَوۡتِۗ وَإِنَّمَا تُوَفَّوۡنَ أُجُورَكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۖ فَمَن زُحۡزِحَ
عَنِ ٱلنَّارِ وَأُدۡخِلَ ٱلۡجَنَّةَ فَقَدۡ فَازَۗ وَمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلۡغُرُورِ ١٨٥﴾

â€œ**Lubbuun hundi duâ€™a ni dhandhamti. Mindaawwan keessanis guutumaatti kan argattan Guyyaa Qiyaamati. Namni ibidda irraa fageeffamee Jannata seensifame, dhugumatti milkaaâ€™eera. Jireenyi addunyaas meeshaa gowwoomsaa qofa.â€•** (Suuratu Aali-Imraan 3:185)

Namni jireenya tana keessa zalaalami turuun qormaata addaan hin cinne hin qoramu. Akkuma qormaanni daree yeroo itti dhumatu qabu, qormaanni namoonni qoramanis yeroo itti dhumatu qaba. Yeroon kunis yeroo duuti dhuftuudha. â€œ**Lubbuun hundi duâ€™a ni dhandhamti**.â€• Kuni kan agarsiisu Rabbii gaditti wanti lubbuu qabu hundi ni dhuma. Yeroo hunda Jiraataan hin duune Rabbii Tokkicha. Namoonni erga duâ€™anii booda achumaan kan badanii miti. Kana irra, Guyyaan firiin qormaata isaanii itti mulâ€™atu ni dhufa. Taâ€™uu baannan, qormaata firii fi dhumti isaa hin beekkamne qoruun maal faayda qaba ree? Rabbiin wanta taphaa hojjachuu irraa qulqulluu fi oltaâ€™aadha. Kanaafu, wanta addunyaa keessatti hojjataa turtaniif, â€œ**Mindaawwan keessan guutumaatti kan argattan Guyyaa Qiyaamati.**â€•

Namni addunyaa qormaataa tana keessatti wanta isarraa barbaadamu hojjatu, Guyyaa Qiyaamaa warra milkaaâ€™an irraa taâ€™a. â€œ**Namni ibidda irraa fageeffamee Jannata seensifame, dhugumatti milkaaâ€™eera.**â€• Kana jechuun namni ibidda Jahannam irraa baraaramu fi fageefamuun Jannata seene, dhugumatti inni wanta jibbamaa irraa fagaachuun wanta jaallatu argate. Nama badii irraa baraaramee fi nama wanta jaallatu argate, â€œQad faaza (milkaaâ€™e jira)â€• jedhama. Guyyaa Qiyaamaa wanti garmaleen jibbamaan ibidda Jahannami. Wanti garmaleen jaallatamaan Jannata. Namni Jahannam irraa baraaramuun Jannata seensifame dhugumatti milkii garmalee guddaa taâ€™e milkaaâ€™e jira.

Namni tarii addunyaa tana keessatti milkaaâ€™u dandaâ€™a. Garuu milkaaâ€™inni addunyaa tanaa kan baduu fi yeroo gabaabaf kan turuudha. Kanaafi namoonni addunyaa tanaan akka hin gowwoomne itti aanse akkana jedha, â€œ**Jireenyi addunyaas meeshaa gowwoomsaa qofa.**â€• Namni yommuu addunyaa tana keessa jiraatu hawwiin umrii dheeraaf turu isa gowwoomsa. Umriin kiyya dheeraadha jechuun addunyaa tana keessatti waa baayâ€™ee hojjachuuf hawwa. Garuu duuti tasa itti dhufuun isa mura. Kanaafu namni addunyaa tanaan gowwoomun Aakhira itti deemaa jiru dagachuu akka hin qabne akeekachiisa. Saâ€™iid bin Jubeeyr ni jedha, â€œNama Aakhirah barbaadachuu waliin hin koâ€™oomneef addunyaan meeshaa gowwoomsati. Garuu nama Aakhirah barbaadachu waliin koâ€™oomeef meeshaa wanta addunyaa tana caalu ittiin gahuudha.â€•[3] (Namni Aakhirah quba hin qabne, addunyaan isa gowwoomsiti. Namni Aakhirah kaayyoo godhachuun carraaqu immoo kaayyoo isaa gahuuf addunyatti fayyadama.)

Tolee, jireenyi addunyaa tanaa iddoo qormaataa erga taate namoonni maaliif ittiin gowwoomu? Sababni guddaan Aakhiratti amanuu dhiisu fi kaayyoof yaada isaanii guutuu addunyaa tana qofa keessatti gabaabsudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

يَعْلَمُونَ ظَٰهِرًا مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ ٱلْـَٔاخِرَةِ هُمْ غَٰفِلُونَ ٧

â€œ**Isaan jireenya addunyaa irraa gubbama (zaahira) beeku. Isaan Aakhiraa irraa immoo daguu keessa jiru.**â€• Suurat Ar-Ruum 30:7

Namoonni baayâ€™een beekumsa waaâ€™ee addunyaa malee beekumsa biraa hin qaban. Dhimma addunyaa akkamitti akka sirreessan, akkamitti akka argatan ni beeku. Ishii argachuu fi karaalee ittiin argatan irratti garmalee ciccimoodha. Garuu wanta Aakhiratti isaan fayyadu irraa gaflaa keessa jiru[4].

Gaflaa (daguu) jechuun xiyyeeffannoo itti kennuu dhiisu fi irraa garagaluudha.

Mallatoolee fi ragaaleen Guyyaan Qiyaamaa (Aakhiraan) jiraachu agarsiisan addunyaa keessa guutanii osoo jiranu Aakhiraa irraa daguu (gaflaa) keessa taâ€™u. Namoonni baayâ€™een wanta nafseen isaanii barbaaddu waliin koâ€™oomuun mallatoolee fi ragaalee kanniin irraa sammuu isaanii garagalchanii jiru. Aakhiratti qananii guddaa argachuu fi adabbii (azaaba) irraa baraaramuuf hin carraaqan[5].

Namni addunyaa tana keessa zalaalami erga hin jiraanne, jireenya isaa guutuu addunyaa tana qofaaf hojjachuun maaliif fixaa? Addunyaa tanaan gowwoomun maaliif kasaaraa? Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha,

يُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِٱللَّهِ
ورُ ٥ إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لَكُمۡ عَدُوّٞ فَٱتَّخِذُوهُ عَدُوًّاۚ إِنَّمَا يَدۡعُواْ حِزۡبَهُۥ لِيَكُونُواْ
أَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ٦ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَهُمۡ عَذَابٞ شَدِيدٞۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ
لِحَٰتِ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَأَجۡرٞ كَبِيرٌ ٧

â€œYaa namoota! Dhugumatti waadaan Rabbii dhugaadha. Kanaafu, jireenyi addunyaa akka isin hin gowwomsine. Gowwomsan (sheyxaanni) waaâ€™ee Rabbii akka isin hin gowwomsine. Dhugumatti sheyxaanni isiniif diina. Isinis diina isa godhadhaa. Garee isaas warra ibidda bobaâ€™aa keessaa akka taâ€™aniif qofa isaan waama. Isaan kafaran, adabbii cimaatu isaaniif jira. Isaan amananii fi hojii gaggaarii hojjatan immoo araaramaa fi mindaa guddaatu isaaniif jira. â€• Suuratu Faaxir 35:5-7

Aayah tana keessatti, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa addunyaa fi sheyxaana irraa nama akeekachiisa. Waadaa jechuun dhimma gara fuunduraatti hojjatamu isaa irratti ijjannoon guuttame beeksisuudha. Yookiin namni waaâ€™ee dhimma kana beeksisu â€œgara fuunduraatti wanti kuni ni argamaâ€• jedhee dubbachuudha. â€œ**Dhugumatti waadaan Rabbii dhugaadha.**â€• Rabbiin namoota erga duâ€™anii akka kaasu waadaa galee jira. Rabbiin waan hundaa irratti dandaâ€™aa fi wanta beeksisu keessatti dhugaa waan dubbatuuf waadaan Isaa dhugaa fi kan hin diigamneedha. Namni waadaa kan diiguf takkaa gufuun isa muudachuun waadaa san akka hin guunne isa taasisa, takkaa immoo namni suni kijibaa taâ€™uu dandaâ€™a. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa waan hundaa irratti dandaâ€™aadha. Wanti Isa dadhabsiisuu tokkollee hin jiru. Ammas Rabbiin wanta beeksisu hunda keessatti dhugaa kan dubbatuudha. Kanaafu, waadaan Rabbiin namoota duâ€™an kaasu dhibbaan dhibbatti dhugaadha. Shakkii wayitu hin qabu.

Namoonni kaafamanii wanta addunyaa irratti hojjataa turaniif kan qoratamanii fi mindaa itti argatan ykn itti adabaman erga taâ€™ee, namni akkamitti Guyyaa Murtii kanaaf hojjachuu dhiisaa? â€œ**jireenyi addunyaa akka isin hin gowwomsine.**â€• Saâ€™iid bin Jubeeyr ni jedha, â€œjireenyi addunyaa nama

gowwoomsu jechuun namni â€œ**osoo jireenya kiyyaaf hojii gaarii dabarfadhe maal qabaa!**â€• hanga jedhu gahutti hojii Aakhirah [dhiisun] qananii fi miâ€™aa ishiitiin koâ€™oomudha.[6]**â€•**

Gowwoomsu jechuun baaxila (soba) dharraasisuu, wanta miidhaa fi badii qabu keessa faaydan akka jiru itti fakkeessudha[7]**.**

â€œ**Gowwomsan (sheyxaanni) waaâ€™ee Rabbii akka isin hin gowwomsine.**â€• Shexyxaanni waaâ€™ee Rabbii guddaa ilaalchisee karaa adda addaatin nama gowwoomsa. Sheyxaanni karaa yaadatiin namatti dhufuun dhimma amanti tokkoon tokkoon nama shakkisisuun nama gowwoomsa. Namni shakkisisuu kanaaf deebii deebisee fi hordofe, sheyxaanni hanga namni kuni Rabbiitti kafaruu gahutti isa oofa. Kuni gowwoomsa suuta suutaa namni kanaaf deebii deebisee fi hordofe warra ibidda bobaâ€™aa seenan keessaa itti taâ€™uudha.

Ammas, sheyxaanni miira namaa kakaasun badii gurguddaa hanga hojjatan gahanatti nama gowwoomsa. Badii irra deddeebiâ€™anii hojjachuun sammuu namaa keessatti dhimma miidhagfamuu fi fuudhatama kan qabu taâ€™a. Namni hojii badaa kanniin yoo akka miidhagaatti ilaale, murtiwwan shariâ€™aa Rabbiin kaaâ€™e shakkuu jalqaba. Ergasii shakkiin kuni itti fufuun hanga Rabbitti kafaruu gaha. Haala kanaan sheyxaanni nama gowwoomsun warra ibiddaa keessaa nama taasisa.

Ammas sheyxaanni araaramaa fi rahmata Rabbiitiin nama gowwoomsa. Namni badii hojjachuuf yommuu yaadu, â€œRahmanni Rabbii balâ€™aadha. Inni badii hundaa ni araaramaâ€• jechuun badii hojjachuutti seena. Kuni hasaasa sheyxaanni ittiin nama gowwoomsudha[8]**.** Kanaafu, sheyxaanni amanti Islaamaa keessatti nama shakkisiisuun, baditti nama kakaasun nama gowwoomsa.

Sheyxaanni kana hunda kan hojjatuuf ilmaan namaa adabbii ibidda Jahannamitti isaan geessufi. â€œ **Dhugumatti sheyxaanni isiniif diina. Isinis diina isa godhadhaa.**â€• Hundemaa diinni nama miidhuu fi adabbii cimaatti geessuf karaa kamittu kan fayyadamudha. Sheyxaanni diina ilma namaa waan taâ€™eef adabbii cimaatti isaan geessuf karaa hundatti fayyadama.

â€œGaree isaas warra ibidda bobaâ€™aa keessaa akka taâ€™aniif qofa isaan waama.â€• Kuni kaayyoo dhumaa sheyxaanaati. Namoota isa hordofan ibidda bobaâ€™aa keessatti akka gubataniif kufrii fi badiitti isaan waama. Rabbiin subhaanahu sheyxaanaaf ajajamuu fi ajajamuu dhiisu irratti hundaaâ€™e namoota gosa lamaa dubbate. Jazaa isaaniis ni dubbate. â€œ**Isaan kafaran**,â€• kana jechuun warroonni wanta Ergamtoonni fidanii fi kitaabban himan itti amanuu didan, ibidda Jahannam keessatti â€œa**dabbii cimaatu isaaniif jira**.â€• Isaan achi keessatti yeroo hundaa kan turaniidha. â€œ**Isaan amananii fi hojii gaggaarii hojjatan**â€• kana jechuun warroonni qalbii isaanitiin Rabbitti, Malaaykota, Ergamtoota, Kitaabban Isaatti, Guyyaa Qiyaamatti fi qadaratti amananii fi qaama isaanitiin hojii isaan irraa barbaadamu hojjatan, â€œ**araaramaa fi mindaa guddaatu isaaniif jira.**â€• Yoo Rabbiin isaaniif araarame sharriin jibbamaan (adabbiin) isaan irraa deema[9]. San booda mindaan guddaan hamma isaa Rabbiin malee eenyullee hin beeknetu isaaniif kennama.

Kanaafu, namni sheyxaana fi addunyaan gowwoomun kasaaraa fi adabbii guddaatti kufu hin qabu. Yommuu akkana jennu qabeenya argachuuf hin hojjatin, Aakhirah qofa irratti xiyyeefadhu jechuu keenya miti. Kana irra, â€œkaraa Rabbiin hayyameen qabeenya argachuuf carraaqi. Ergasii Aakhiratti mindaa guddaa kajeelun qabeenya kana karaa haqaa keessatti baasi. Ammas, addunyaa tanaan

koâ€™oomun Aakhirah hin dagatin.â€• jechuu keenya. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha,

ٱبْتَغِ فِيمَآ ءَاتَىٰكَ ٱللَّهُ ٱلدَّارَ ٱلْـَٔاخِرَةَ ۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ ٱلدُّنْيَا ۖ وَأَحْسِن كَمَآ
حْسَنَ ٱللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ ٱلْفَسَادَ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

â€œ**Waan Rabbiin siif kenne keessatti ganda Aakhirah ittiin barbaadadhu. Addunyaa irraayis qooda kee hin dagatin. Akkuma Rabbiin tola sitti oole, atis tola ooli. Dachii keessattis badii [facaasuu] hin fedhin. Dhugumatti Rabbiin balleessitoota hin jaallatu.**â€• Suuratu Al-Qasas 28:77

Qabeenya Rabbiin siif kenne sadaqachuun ganda Aakhirah (Jannata) kajeeli. Qabeenya kana fedhii kee guuttachuu qofarratti hin fixin. â€œ**Addunyaa irraayis qooda kee hin dagatin.â€•** Kana jechuun qabeenya kee guutuu sadaqachuun harka qullaa akka haftu si hin ajajnu. Garuu, Aakhirah keetiif sadaqadhu, haala amanti kee hin dugulchinee fi Aakhirah kee hin miinen addunyaatti fayyadami. Akkuma Rabbiin qabeenya siif kennuun tola sitti oole, atis gabroota Rabbiitiif tola ooli. Of tuuluun, wanta Rabbiin dhoowwe hojjachuun â€œ**Dachii keessattis badii [facaasuu] hin fedhin.â€• â€œDhugumatti Rabbiin balleessitoota hin jaallatu.â€•** Adabbii cimaa fi guddaa isaan adaba[10]. Wa Aakhiru daawâ€™aanaa anilhamdulillah Rabbil aalamiin.

Kitaabban wabii
[1] Maâ€™aarij Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburâ€“ Abdurahmaan Hasan Habankaa 14/615
[2] Zaadul Masiir 1456, Ibn Al-Jawzi
[3] Madda olii 246
[4] Tafsiir ibn Kasiir 6/84
[5] Maâ€™aarij Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabbur 15/130
[6] Tafsiir Qurxubii 17/346
[7] Maâ€™aarij Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabbur 7/50
[8] Madda olii
[9] Tafsiiru Saâ€™diyyâ€“ fuula 804
[10] Madda olii-fuula 731-732

Date Created
May 24, 2019
Author
admin